

Figura Faggató

Van kedvetek ismét képeket nézegetni, bábok és bábosok, mesék és előadások titkait kifürkészni? Akkor helyezkedjétek el kényelmesen kedvenc kuckótokban, és nézzétek figyelmesen a fotót, amit Papp Melinda mutat Nektek! Ő kísér el most Benneteket abba a világba, amit a kép megmutat – és abba a titokzatos, a kép mögött rejtőzködő Másokba is...

Van egy mese, amit gyerekkoromban szinte félévenként elolvastam újra és újra, mert azon túl, hogy izgalmas volt, fordulatos – nos, azon túl megfogalmazott az írója egy olyan gondolatot, amit azt hiszem, egész életemre a magamévá tettem:

„Az emberek is tündérek. Fiatal tündérek, ..., még annyira fiatalok, hogy csak egymás nyelvét értik, tündértestvéreik meg az állatok nyelvét nem, a szokásaik is vadak... Sajnos még kicsit kezdetlegesek, olykor egymást is szurkapiszkálják... De majd megszelídülnek egészen. Szállni már tudnak, mint mi, az űrben kalandoznak, tüzzel fűtik a világuakat, parancsszavuktól megváltozik az időjárás, termővé lesznek a sivatagok...

És holott csak néhány évtizednyi életük van, s abban is akad bánat, csalódás, kudarc éppen elegendő, nagy és nemes célokért szó nélkül

odaadják az egyetlen, kurta kis életüket is.

Ha nem gondolkoznak, rossz tündérek, ha gondolkoznak, mindig jők...”

Szabó Magda *Tündér Lala* című meseregényének csodálatos sorai a fentiek. A főhős, Lala, a tündérkirályfi mindig mást akar csinálni, mint ami egy tündérhez illik. Nyughatatlan, kíváncsi, szeret hegyet mászni, kopoltyú nélkül úszni, sőt, a szabályokat megszegve még Tündérország határain túlra is elkalandozik. Különös viselkedésével egyre több gondot okoz édesanyjának, Írisz tündérkirálynőnek és a sokat tapasztalt főtündéreknak, s amikor egy napon emberekkel találkozik, akaratlanul is olyan bonyodalmakat indít el, amelyek egész Tündérország békéjét felkavarják. A történet végére persze kiderül, miért más Tündér Lala, mint a többi tündérgyerek, s hogy milyen

szoros szálak is fűzik össze az embereket és a tündéreket...

A kép, amit választottam, a Vojtina Bábszínház *Tündér Lala* című bábelőadásának egy pillanatát örökítette meg. Szabó Magda művét Jámbor József állította bábszínpadra 2003-ban, és mivel a Duna Televízió felvételt készített az előadásról, talán Ti is láthatátok vagy láthatjátok még a jövőben.

Mik az első élmények a szemeink számára a kép láttán?

A fotót készítő ember valószínűleg közletről készítette a felvételt, vagy úgy változtatta az objektív gyűjtőávolságát (*zoomolt*), hogy az felnagyította a távolabbról fotózott, ezért kisebbnek látszó képet. A lényeg az, hogy szinte karnyújtásnyi távolságra érezhetjük magunkat az itt látható emberektől és

báboktól, szinte mi is benne vagyunk a képben, csak nem látszunk. A bensőségesség érzete sugárzik felénk, hiszen az előadásnak épp azt a jelenetét látjuk, amikor Írisz tündérkirálynő, és Gigi, az igazmondó egyszarvú bizalmasan beszélgetnek Tündér Laláról, a királynő kisfiáról és Amalfi kapitányról, Írisz titkos szerelméről.

A kép középpontjában, azaz fókuszában a két báb, Írisz és Gigi található, mögöttük 3 nő, a bábok mozgatói. A bábokat a hagyományos japán bunrakutól ihletve tervezte Bodor Judit bábtervező, de természetesen a rendezői elképzeléshez és a mi hagyományainkhoz alakítva. Az eredeti bunrakuban a 120-150 centiméter magas, szinte teljesen természetű faragott figurákat 3 játékos mozgatja (a főmozgató a báb fejét és jobb kezét,

a balkézmozgató a bal kezét, a lábmozgató a két lábát, de a szem, szájj vagy az ujjak is mozgathatók). A játékosok a főmozgató kivételével fekete ruhában és csuklyában játszanak, beleolvadnak a megvilágított bábok mögött a sötét háttérbe, így olyan, mintha a báb „magától” mozogna. A bunraku színpada is sajátos, mélységben befelé haladva térbeli szintekből és kis folyosókból áll, s a bábosok főleg síkban mozognak benne.

Bodor Judit egyszerűbb, két ember által életre kelthető bunraku-figurákat tervezett, hiszen mivel Tündérországbán játszódik a történet, szereplői nem a lábaikkal haladnak előre, hanem tündérek lévén szárnyuk van, így repülnek, lebbenek. Ezért nem volt szükség lábmozgatóra sem, a bábunak lelket, hangot adó játékos mozgatja a testet és a bal kezét, segítőtje pedig a jobb kezét. A mese azon szereplői, akik nem „emberformájúak”, egyetlen mozgató-színész segítségével kelnek életre, és technikailag is jóval egyszerűbbek.

A színpad a tündérvilág légies, könnyed jellegének megfelelően csupán színes, sárgás-narancsos-bordós organza anyagok rétegzettségéből épül fel, néhány helyszínjelzéstől eltekintve nincsenek tömör, anyagszerű díszletelemek.

Térjünk vissza azonban a képünkhöz, s haladjunk a középpontból kifelé!

A királynőt formázó bábu törekeny, nyúlánk, finom, ez még ülő helyzetben is látszik rajta. Arca fiatal női arc, hatalmas szemekkel, ami mély, varázslatos tekintetet kölcsönöz a bábunk.

Hajfürtjei apró gyöngyökből állnak, ruhája is csupa gyöngy, ezüstös csillogás, áttetsző, narancsvirágszínű, fényes organza.

Gigi, a kis egyszarvú is hasonló minőségű anyagokból formáltatott: ő maga fehér színű, arannyal-ezüsttel díszített zöld bársonytakaró borítja testét, szeme, akárcsak Íriszé, nagy és csillogó. (Az egyszarvú, ez a négy lábú, a feje közepén egyetlen, csavart szarvat viselő mesebeli állat állítólag valaha tényleg élt Afrikában, illetve Ázsia egyes vidékein. A szüziesség, tisztaság jelképe, számos legenda fűződik hozzá, például hogy tompa, ártalmatlan szarvának pora minden mérget közömbösít. Kínában az ország egységének jelképe. Talán nem véletlen, hogy mesénkben addig mennek rendben a dolgok, míg a kis Gigit nem száműzik az országból...)

Írisz és Gigi viszonya bizalmas: a tündérr királynő megsimogatja az egyszarvú fejét, Gigi pedig megérinti Íriszt a mellső lábával. Egészen közel ülnek egymáshoz, elől, a színpad szélén – távol mindenkitől, hogy titkaikat ne hallja más...

Ha a mágikus körből kijebb tekintünk, megpillantjuk a három moz-

gatót, három nőt, akik a bábok mögött térdelnek a földön. Sötét színű ruháik válla furcsán kicsúcsosodik. Hogy miért? Az előadás végére talán összeállnak a kirakó darabjai a figyelmes néző számára, miután megtudja, hogy az emberek is tündérek, csak még nagyon fiatal tündérek...

(A jelmezek a szárnyacsonkszerű vállakkal Fekete Dóra fantáziáját dicsérik.)

Jobb oldalon lehunytt szemmel Írisz királynő életre keltője látható, a királyné koronája mögötti fej a segítőjéé (Papp Melinda és Nagy Viktória Éva). Bal oldalon Gigi mögött lehajtott fejjel Gigi „lelke”, Tóth Krisztina. Emberi mivoltukban sokkal jobban vonzhatnák a nézők tekintetét, hiszen „méretben” nagyobbak, és a mimikájuk, azaz arckifejezéseik jóval intenzívebbek lehetnének, mint a bábok finom mozgásai. Mégis, a kép kompozíciója, azaz felépítése, a rajta lévő egymáshoz való viszonya miatt a bábokra figyelünk először. A mozgatók arcán itt az az összpontosítás látszik, amivel érzelmeiket a bábón át áramoltatják a nézők felé. Médiuumai, papjai bábuknak, mély alázattal adják hangjukat, fizikai erejüket ahhoz, hogy – mint az eredeti bunrakuban – a báb „magától” mozogjon, éljen, hogy valóban Írisz királynő és Gigi beszélgessen Tündérorszámban, nem pedig Papp Melinda és Tóth Krisztina a Vojtina

színpadán. (Ráadásul Írisz bábjának két mozgatója teljes egységben kell mozogjon, érezzen, gondolkodjon, még ha a gondolat csupán egyikük hangján szólal is meg.)

Valószínűleg a nézőtérben ülő nézők nem is vették észre ezt a pillanatot, amikor a lehunytt szemű bábos tényleg a bábja szemével lát, csak a fényképezőgép ébersége örököltette meg...

S ha még tovább szélesítjük a látómezőnket, áttetsző, világos színű anyagokat látunk a bábosok mögött: ezek a királyi palota „falai” Tündérorszámban. Ettől a kevéssé kézzelfogható, kevéssé anyagszerű tértől – melyben az egyetlen fix pont a talaj, a színpad széle, ahol bábosok és bábjaik helyet foglalnak – egyfajta időtlenség-érzetünk is támadhat. Joggal, hiszen Tündérorszámban az időt máshogy mérik, mivel mindenki halhatatlan...

Számos apróság, érdekesség bujkál még képünk rejtett zugaiban, de tudjátok, mit?

Olvassátok el a *Tündér Lalá*-t, s utána vegyétek elő újra újságunkat!

Talán egész más szemmel figyelitek majd ezt a képet, az embereket – és a tündéreket...

Papp Melinda